

ÎN JURUL GENEALOGIEI LUI BARBU BREZIANU (II)

de MIHAI SORIN RĂDULESCU

Résumé

L'article présente l'ascendance du feu historien de l'art et poète Barbu Brezianu (1909–2008), petit-fils du commandant Eftimie Ulescu, participant à la Guerre d'Indépendance de 1877–1878, et arrière-petit-fils du colonel Istrate Sămeșescu, ministre de la Guerre en 1862. Par les femmes, Barbu Brezianu descendait des familles Hinna, Ulescu, Grădișteanu (du district de Buzău, une autre famille que celle originaire du village de Grădiștea, au sud de Bucarest) et Bosianu. Ses ancêtres étaient pour la plupart des Roumains, mais il y avait également des Grecs dans son ascendance.

La filiation de la famille Brezianu remonte au « polcovnic » (colonel) Constantin Brezianu, de Fefelei (aujourd'hui englobé dans la ville de Mizil, dans le district de Prahova). Son fils, Mareș Brezianu, a eu à son tour comme fils Vasile Mareș Brezianu, grand-père du côté paternel de l'historien de l'art Barbu Brezianu. Une autre branche intéressante de la famille Brezianu descendait du « pitar » Iancu Brezianu, un autre fils de Mareș Brezianu.

Sa première épouse, Adina Assan, était la fille de Basil G. Assan, l'un des héritiers du moulin à vapeurs Assan de Bucarest, voyageur autour du monde et publiciste. Sa seconde épouse, Irina Fortunescu, était la nièce du professeur C. D. Fortunescu, l'un des fondateurs de la prestigieuse revue « Arhivele Olteniei ».

Key Words: Brezianu, Ulescu, Sămeșescu, Hinna, Bosianu, Assan, genealogy, family, art historian, Brâncuși.

După cum am văzut mai sus, bunicul patern al lui Barbu Brezianu mai avusese așadar doi frați, Iancu († 1898)¹, pitar la 1839, căsătorit cu Eufrosina Macedonski și Gheorghe (Ghiță) († 1894), căsătorit cu Maria, al cărei nume de familie nu îl cunosc. Iancu, personaj evident diferit de vestitul actor Iancu Brezeanu, a avut trei copii: Leonida († 1879), Alexandrina, căsătorită mai întâi cu Grigore Paciurea și apoi cu colonelul Gheorghe Gherghel, neavând copii și Nicolae (17.III.1852 – 1911). După moartea lui Leonida Brezianu, soția sa Maria născută Caramzulea s-a recăsătorit cu fratele său, Nicolae, care a adoptat pe cele două fete, Ecaterina și Constanța. Ecaterina, devenită compozitoare, a fost soția lui George C. Mumuianu, neavând copii. Sora ei Constanța a fost căsătorită cu omul politic conservator Nicolae Mareș (1875–1953), descendent pe linie maternă din familia boierească Arion, ministru al Agriculturii și Domeniilor în toamna anului 1940. Fiind prieten cu Ion Antonescu, prin el s-au cunoscut Mareșalul și Corneliu Zelea Codreanu. A murit în închisoarea comunistă de la Sighet². A avut un fiu, Dinu³, diplomat și poet, și o fiică, Colette, căsătorită de trei ori: prima oară cu diplomatul Grigore Bilciurescu – cu care a avut un fiu, Nicolae, violonist, fost director al Liceului de Muzică „George Enescu” din București –, a doua oară cu diplomatul Noti Constantinide⁴ și după moartea acestuia, cu chirurgul Corneliu Axentie, descendent din familia revoluționarului ardelean Ioan Axente Sever.

George C. Mumuianu a fost el însuși un personaj interesant: s-a aflat în relații de prietenie cu Victor Antonescu și cu fratele diplomatului Anton Bibescu, Emanuel Bibescu, de la care a rămas mărturie și o

¹ Vezi Hotărnicia imprimată a moșiei Fefelei, din 10 iunie 1883.

² Nicoleta Mareș – Axentie, *Tatăl meu, Nicolae Mareș și noi, familia...*, în *Memoria*, nr. 14, iulie 1995, p. 84–87. Impreună cu Romeo Drăghici, Colette Axentie a organizat cu pasiune Muzeul George Enescu, aflat în Palatul Cantacuzino din București.

³ Dinu Mareș a studiat în Anglia, la Winchester. A intrat în diplomația românească ocupând posturi la legațiile de la Bratislava și de la Viena. A murit într-un accident de mașină în Austria.

Vezi Mihai Sorin Rădulescu, *Genealogii*, București, 1999, p. 158–162.

⁴ Despre el, vezi Noti Constantinide, *Valiza diplomatică 1890–1940*, ediție îngrijită de Florica Vrânceanu, introducere de Dumitru Preda, București, 2002.

epistolă⁵. Personaj enigmatic și proustian, se știe că Emanuel Bibescu a inspirat o iubire de tinerețe Marthei Lahovary, devenită prin căsătorie Bibescu. Fiind în fotoliul de prefect de Constanța, George Mumuianu își alcătuia testamentul la 5 ianuarie 1915, lăsând legatară universală pe soția sa Ecaterina și executor testamentar pe prietenul său Jean Mihail de la Craiova⁶. O proprietate a sa – de 16 ha – se afla în comuna Boldești din județul Prahova⁷.

Gheorghe Brezianu, celălalt frate al lui Vasile Brezianu, a avut, la rândul său, următorii copii: Leonida, Alexandru⁸, Ion, Vasile și Iulia, căsătorită în 1884 cu Ștefan Hristodorescu⁹. Poate că acest al doilea Vasile Brezianu este același cu viticultorul pionier, despre care putem citi într-o istorie a științei românești: „1864 – 1917. Vasile Brezeanu, agronom – viticultor. A inițiat în perioada postfiloxerică, primele experimentări în viticultură. A elaborat primul tratat românesc de viticultură (1894). Printre altele, a mai scris *Noțiuni de economia vițelor* (1906), *Tratat pentru prepararea vinurilor și fabricarea derivatelor viei* (1907)”¹⁰.

Potrivit actului său de naștere, Leonida – al doilea cu acest prenume din familie – s-a născut la 27 martie 1872, în casa părinților săi de la Fefelei¹¹, astăzi un cartier al orașului Mizil. De notat că modelul lui I. L. Caragiale pentru conu’ Leonida a fost, după cum au stabilit-o istoricii literari, un alt mizilean, Leonida Condeescu, a cărui soră a fost căsătorită cu căpitanul Matei Eminescu, fratele lui Mihai Eminescu¹².

⁵ Serviciul Municipiului București al Arhivelor Naționale (mai departe SMBAN), fondul *Mareș – Brezianu – Constantinide*, dos. nr. 195/[1900]:

« Mon cher Monsieur Mumuianu,

Je viens vous remercier de la gentille lettre que vous m’avez écrite à Paris avant votre départ; merci aussi de m’avoir envoyé votre photographie; j’ai été très sensible à ce bon souvenir et je la garderai avec d’autant plus de plaisir qu’elle est vraiment très ressemblante.

J’ai bien regretté de ne pouvoir vous faire mes adieux à Paris mais j’espère bien vous retrouver en Roumanie où nous comptons arriver, Constantin [foarte probabil Brancovan = Brâncoveanu, fratele contesei poete Anna de Noailles] et moi, en novembre. En attendant, au revoir, mon cher Monsieur Mumuianu, je vous serre bien affectueusement la main.

E. Bibesco »

⁶ *Ibidem*, dos. nr. 192/1915, dactilogramă:

«Prefectura județului Constanța

Cabinetul prefectului

copie conf. cu orig.

Ecaterina G. Mumuianu

TESTAMENT

Las legatară universală pe orice avere s-ar găsi la moartea mea ca aparținându-mi pe prea iubita mea soție Ecaterina G. Mumuianu.

Țin să se știe însă că din ceea ce se va găsi ca avere pe numele meu, jumătate e proprietatea sa deoarece toate economiile sale ce mi le-a încredințat să i le fructific, iar cu ceea ce i-am fructificat am cumpărat cu învoirea sa mai multe imobile.

Executor testamentar las pe prietenul meu Ion C. Michail pe care îl rog a primi această însărcinare pentru calitățile sale de bun administrator și de cinste, rugându-l a da tot concursul iubitei mele soții să realizeze averea mea în schimbul unui suvenir ce i se va da.

Făcut azi 5 (cinci) ianuarie 1915 la Constanța

(ss) Gh. Mumuianu”

⁷ *Ibidem*, dos. nr. 1/1920: era vorba de vie și poieni, proprietatea Mumuianu, din Seciu, com. Boldești, jud. Prahova. Ridicarea a fost făcută în aprilie 1920. Suprafața totală era de 16 ha 8584. Se învecina cu proprietatea Elizei Bilciurescu născută Bagdat, al cărei fiu, diplomatul Grigore Bilciurescu, avea să fie primul soț al Colettei Mareș, nepoată de soră a Ecaterinei Mumuianu născută Brezianu.

⁸ *Ibidem*, dos. nr. 57/1864, Extras Registrul actelor stării civile al com. Fefelei pe anul 1864, pe atunci în județul Buzău, nr. 16; data nașterii: 1864 august 13; sex: bărbat; orașul sau comuna unde s-a născut pruncul: Fefelei; Numele părinților: Ghiță Brezeanu [scris cu diftongul „ea”] și Maria; Data botezului: 1864 aug. 30; numele care i s-a dat din botez: *Alexandru* [subl. mea]; numele nașului: Ioan Brezeanu; Subscrierile preotului, nașului și părinților: preotu Neculae, D. Ion Brezeanu, D. Ghiță Brezeanu și Maria. Pentru conformitate, Ștefan Ștefănescu.

⁹ La căsătoria dintre Iulia Brezeanu și Ștefan Hristodorescu a fost alcătuit un act dotal, datând din 24 august 1884, păstrat la SMBAN, fondul *Mareș – Brezianu – Constantinide*, dos. nr. 41/1884. Potrivit acestuia, mireasa primea de la tatăl său, Gheorghe Brezeanu, 25 000 lei în numerar și 3 000 lei în numerar pentru trusou.

¹⁰ Ștefan Bălan, Nicolae Șt. Mihăilescu, *Istoria științei și tehnicii în România. Date cronologice*, București, Editura Academiei, 1985, p. 162.

¹¹ SMBAN, fondul *Mareș – Brezianu – Constantinide*, dos. nr. 67/1872, f. 1: „Extract din registrul actelor stării civile de născuți pe anul 1872 al Primăriei Urbei Mizil, nr. 52, din 1872, 27 martie” – Act de naștere al lui Leonida, născut la 17 martie, la ora 6 dimineața, la casa părinților săi din cătunul Fefelei, orașul Mizil, fiu al dlui Gheorghe Brezeanu, de ani 45, proprietar și al dnei Maria Brezeanu, de ani 30. Martori: Anghel Stoenescu, de ani 38, funcționar, amic, domiciliat la Mizil; Petrache Rădulescu, de ani 27, funcționar, amic, domiciliat la Mizil. A consemnat Stratan Rădulescu, ofițer al Stării Civile al comunei urbane Mizil.

¹² Augustin Z. N. Pop, *Noi contribuții documentare la biografia lui Mihai Eminescu*, București, Editura Academiei, 1969, arborele genealogic al familiei Iurașcu.

Pare puțin probabil să nu fi fost nicio legătură între acești trei Leonida de la Mizil. Genealogia Brezenilor ar avea cu certitudine o tangență, fie și indirectă, cu celebra piesă a lui Caragiale. De reamintit și faptul că primul interpret al Cetățeanului turmentat din *O scrisoare pierdută* a marelui dramaturg a fost actorul Iancu Brezeanu, și el un vlăstar al acestui arbore genealogic.

Fig. 1. Pitarul Dimitrie (Matache) Caramzulea, tatăl Mariei Brezianu, născută Caramzulea, miniatură, col. Mihai Sorin Rădulescu.

La 24 septembrie 1896, frații căpitan Ion Brezeanu, căpitan Vasile Brezeanu și Alexandru Brezeanu, întâiul domiciliat la Buzău, ceilalți doi la Focșani, vindeau lui A. N. Georgescu, proprietar, domiciliat în comuna Ceptura din județul Prahova, moșia Găgenii de Jos, situată în plasa Tohani, județul Buzău, rămasă moștenire de la defunctul lor părinte G. Brezeanu. Prețul vânzării era de 116 423 lei¹³. Alexandru Georgescu era foarte probabil cel de-al doilea soț al Alexandrinei Brezianu, soră cu Barbu V. Brezianu, tatăl istoricului de artă, cea care fusese prima oară soția ofițerului Romulus Stareșin.

De notat că patronimicul a fost scris deosebit în ramuri și epoci diferite. Generațiile mai noi l-au scris cu „ia”, atât în ramura lui Vasile Mareș Brezianu cât și în cea a pitarului Iancu Brezianu. Totuși acesta din urmă apare în Hotărnicia imprimată a moșiei Fefelei, cu diftongul „ea”. De asemenea, în izvoare mai vechi cum ar fi Catagrafia boierilor Țării Românești de la 1829, numele este scris tot cu diftongul „ea”. În generația părinților istoricului de artă Barbu Brezianu s-a simțit nevoia de individualizare în raport cu purtătorii aceluiași nume care nu făceau însă parte din această familie. Pe de altă parte, transcrierea literei „Б” din alfabetul chirilic se poate face și cu diftongul „ia” și cu „ea”.

¹³ SMBAN, fondul fam. *Mareș – Brezianu – Constantinide*, dos. nr. 23/1896, f. 1 (numele sunt scrise cu diftongul „ea”). Moșia se învecina la est cu moșia Covuiasca, proprietate a lui G. Simionescu, la sud cu moșia Găgenii de Jos, proprietatea lui Vasile Brezianu și la mieznoapte cu moșia Găgenii de Jos, proprietatea lui N. I. Brezianu. Era vorba, așadar, de succesorii lui Mareș Brezianu din prima jumătate a secolului al XIX-lea, din care partea lui Nicolae Brezianu avea să treacă prin vânzare la familia Nicolae Mareș. Partea lui Vasile Brezianu va fi și ea vândută, astfel că moșia Găgenii de Jos va ieși din proprietatea familiei Brezianu.

O altă digresiune utilă poate privi familia boierească Mareș din județul Saac, consemnată și ea în Catagrafia din 1829 și înrudită cu Brezenii: la acest județ, în categoria feciorilor de boieri (adăugiri din Catagrafia de la 1 noiembrie 1831) este trecut „Nae Mareș, al șetrarului Mareș, șade în Vadu Săpat, venit 1 200 lei”¹⁴. Moșia aceasta¹⁵, situată tot la răsărit de Ploiești, a trecut ca zestre la urmașii Lămotescu și apoi Nasta, la instaurarea comunismului acolo având proprietate funciară mare surorile Sonia și Anne-Marie Nasta, descendente pe linie feminină ale amintitului șetrar Mareș. Urmașii pe linie masculină ai Mareșilor de la începutul veacului XIX aveau moșie la Găgeni, tot lângă Ploiești, și la Făurei. Aceasta pentru că la 20 august 1904, Nicolae I. Brezianu vindea inginerului Nicolae Mareș moșia Găgenii de Jos din plasa Tohani, pe atunci în județul Buzău, în întindere de cca 533 pogoane. Prețul vânzării era de 150 000 lei¹⁶.

Fig. 2. Conacul de la Grădiștea (jud. Prahova, fost Buzău),
Barbu Brezianu și fiii săi Andrei și Dominic, col. Mihai Sorin Rădulescu.

¹⁴ *Catagrafie oficială de toți boerii Țării Românești la 1829*, publicată de Ioan C. Filitti, București, Institutul de Arte Grafice Carol Göbl, 1929, p. 41.

¹⁵ Ion R. Dedu, *Așezări prahovene. Repere istorice*, Ploiești, 2007, p. 217–218, p. 273.

¹⁶ SMBAN, fondul fam. *Mareș – Brezianu – Constantinide*, dos. nr. 30/1904. Domiciliul lui Nicolae I. Brezianu era în București, str. Columb 10 (azi str. A. D. Xenopol), iar cel al lui Nicolae C. Mareș, str. Brezoianu 43 (azi, intrarea Șipotul Fântânilor).

Fig. 3. Conacul de la Grădiștea, foto Andrei Brezianu, col. Mihai Sorin Rădulescu.

Acest excurs despre familia Mareș își are aici locul pentru că pe lângă alianța matrimonială Mareș – Brezianu de la începutul secolului al XX-lea, pare să fi existat și o legătură de sânge mai veche. Pentru aceasta pledează prenumele străbunicului pe linie paternă al istoricului de artă Barbu Brezianu care se numea „Mareș”, după cum am văzut mai sus și avea moșie la Fefelei, unde se întâlnește în prima jumătate a veacului al XIX-lea ca proprietar și Nicolae Mareș¹⁷. Acesta era fără îndoială feciorul de boier „Nae” Mareș de la 1829–1831, fiul șetrarului Mareș. Pare că în acea generație, prenumele „Mareș” – întâlnit adesea în evul mediu românesc, cel mai marcant purtător al său fiind marele ban Mareș Băjescu din secolul al XVII-lea – a devenit nume de familie. De ce avea Mareș Brezeanu de la Fefelei acest prenume? Nu am deocamdată o dovadă a înrudirii sale cu șetrarul Mareș de la Vadu Săpat și cu urmașii săi, dar ea este de bănuit, deși poate să fi fost o legătură de nașie între ei sau nu ar fi de exclus totuși nici o coincidență. De asemenea, un alt indiciu al înrudirii îl constituie faptul că unul dintre fiii lui Nae Mareș se numea tot Vasile, ca și pe bunicul patern al lui Barbu Brezianu.

Biserica de la Vadu Săpat a fost ctitorită de familia Mareș la sfârșitul veacului XVIII și la începutul celui următor. Faptul este consemnat în pisanie: „Această sfântă biserică ce prăznuiește hramul Buna Vestire a Născătoarei de Dumnezeu a fost zidită de răposatul Stolnic Mareș și întâmplându-se un cutremur la leatul 1802 s-a dărâmat și s-a zidit de al doilea cu toată podoaba dumnezeiască de către Joița soția răposatului și a fiului său Ioniță la care au ajutat-o și creștinii”¹⁸. Răposatul ctitor dăruise bisericii patru pogoane de vie și o livadă.

Pentru reconstituirea filiației Mareșilor care aveau proprietate la Fefelei, hotărnicia imprimată se dovedește relevantă și o putem corobora cu alte mărturii, precum pisania de mai sus. Moștenitorii răposatului N. Mareș erau la 1883 Alexandrina, soția decedatului Ioan N. Mareș, Vasile N. Mareș, domnișoara Efrusina N. Mareș și Maria Nicolae Mareș, tutoarea fiului dumneaiei.

¹⁷ Vezi Hotărnicia imprimată a moșiei Fefelei din 10 iunie 1883. Acesta era probabil aceeași persoană cu Nicolae Mareș din Bucov care se judeca, la 3 decembrie 1845, pentru un loc de vie, cu slugereasa Bica Nenișor, potrivit Serviciului Județean al Arhivelor Naționale Prahova (mai departe SJAN Prahova), fondul *Tribunalul jud. Prahova Secția I*, dos. nr. 592/1845.

¹⁸ Site-ul *protoieria urlati.ro*: parohia Mărășeasca, biserica Bunavestire din Vadu Săpat, jud. Prahova.

Fig. 4. Casa Patrulius, București, strada Dionisie Lupu nr. 43, colț cu strada Pictor Arthur Verona, decembrie 2012, foto: Mihai Sorin Rădulescu.

Mai mulți membri ai acestei familii au primit ranguri boierești în perioada regulamentară: Constantin Mareș a fost făcut praporgic la 7 aprilie 1857¹⁹; Dimitrie Mareș a primit cinul de conțepist la 30 august 1837²⁰ și apoi pe cel de pitar la 4 septembrie 1842²¹; Grigore Mareș a fost făcut pitar la 10 decembrie 1851 și a murit la 31 decembrie 1852²²; Manolache Mareș a primit rangul de pitar la 1 ianuarie 1838 și a încetat din viață la 31 decembrie același an²³; Mihalache Mareș a fost făcut serdar la 6 decembrie 1837 și a murit la 11 iulie 1839²⁴; Vasilache Mareș a primit rangul de pitar la 10 mai 1848²⁵. Așadar, o familie cu mulți dregători, rămasă însă într-un oarecare anonimat.

Tot la Vadu Săpat avea proprietate și un membru al familiei Tocilescu cu care clanul Brezianu – Mareș era înrudit²⁶. Astfel, la 24 noiembrie 1886 averea rămasă de la Iancu G. Tocilescu *din Vadu Săpat* [subl.me] era vândută pentru despăgubirea statului de suma de 1 328,24 lei²⁷.

La Mizil mai există și astăzi conacul unuia dintre membrii bogați ai familiei Mareș, Plutarh Mareș, a cărui ramură s-a continuat pe linie feminină, cu numele Athanasovici și apoi Budișteanu, din vechea familie boierească a Budiștenilor. Mareșii primiseră în societatea aristocratică bucureșteană din perioada interbelică porecla nu prea măgulitoare de „baroni de Fefelei”, firește „baroni” nu în sensul folosit în zilele noastre ci în accepțiunea nobiliară originară a termenului. Poate că aceasta se datora cunoștințelor arhondologice lacunare și snobismului unora dintre contemporani.

Pe linie maternă, istoricul de artă Barbu Brezianu descindea din familiile Ulescu (scris uneori și cu dublu „l”), Sămeșescu și Bozianu. Bunicul său matern, Eftimie Ulescu (1840–1883) – ofițer ajuns la gradul de locotenent-colonel – a participat ca maior la Războiul de Independență, fiind autorul unor fapte de arme

¹⁹ Paul Cernovodeanu și Irina Gavrilă, *Arhondologiile Țării Românești de la 1837*, Brăila, Muzeul Brăilei, 2002, p. 119.

²⁰ *Ibidem*, loc. cit.

²¹ *Ibidem*. Casa sa mai există și astăzi pe str. Mihai Eminescu din București, în apropiere de intersecția cu str. Polonă.

²² *Ibidem*, loc. cit.

²³ *Ibidem*, loc. cit.

²⁴ *Ibidem*, loc. cit.

²⁵ *Ibidem*, loc. cit.

²⁶ Mihai Sorin Rădulescu, *Grigore Tocilescu – ascendenții și familia*, în „Istros”, XX, Brăila, 2014, p. 813–814.

²⁷ SJAN Prahova, fondul *Tribunalul jud. Prahova secția I*, dos. nr. 53 (2811)/1886.

strălucite la Smârdan²⁸. Ulești este un sat în județul Ialomița, de la care foarte probabil provenea numele său de familie. Potrivit unor informații aflate pe *site-ul* Internet *enciclopediaromaniei.ro*: Eftimie Ulescu era fiul lui Alexandru Ulescu și al Joței.

Fig. 5. Casa Bosianu, București, Parcul Carol, ianuarie 2004, azi Biblioteca Institutului de Astronomie al Academiei Române, foto: Mihai Sorin Rădulescu.

Eftimie Ulescu a avut din căsătoria cu soția sa Smaranda născută Sămeșescu, trei fiice: Cecilia, căsătorită mai întâi cu Constantin Barozzi și a doua oară cu ofițerul Alexandru Șerbănescu; Ioana († 1958), căsătorită cu Barbu V. Brezianu, consilier la Curtea de Casație; și Atena (zisă Tinela) († aprox. 1969), devenită soția ziaristului Petre Ciorăneanu²⁹. Acesta din urmă a fost o personalitate interesantă care ar merita o reconstituire biografică³⁰: director al ziarului „La Politique”, apărut în anii Primului Război Mondial, prefect al Poliției Capitalei sub ocupația germană și prefect de Prahova, a devenit spre sfârșitul anilor '20 directorul ziarului „Dreptatea”, pe vremea când Partidul Național-Țărănesc era la guvern. De asemenea, a tradus din Oscar Wilde în limba română.

Surorile Ulescu locuiau în strada Progresului³¹, într-o casă cumpărată de la familia Aslan și dețineau proprietate funciară la Grădiștea, fostă în județul Buzău, astăzi în județul Prahova³². Acolo exista un conac cu acareturi și parc, astăzi o ruină dezolantă. Exproprierile rurale din 1945 și 1949 au lăsat pe drumuri familia lui Barbu Brezianu – pe mama acestuia, Ioana, în primul rând –, el fiind la Canal.

Genealogia mai veche vine pe linia soției lui Eftimie Ulescu, Smaranda Sămeșescu³³, al cărei nume de familie vine de la mica dregătorie de sameș = casier. Era una dintre fetele maiorului Istrate Sămeșescu și ale

²⁸ *Scrisori din Războiul Independenței: Maior Eftimie Ulescu, 1877–1878*, ediție îngrijită și studiu introductiv de Andrei Brezianu, București, 1977. Colonel dr. Florian Tucă, Mircea Cociu, dr. F. Chirea, *Bărbați ai datoriei 1877–1878. Mic dicționar*, București, 1979, p. 266–267.

²⁹ *Un trunchi de neam din vechiul București – de vorbă cu scriitorul Andrei Brezianu*, interviu de Mihai Sorin Rădulescu și Dan Falcan, în *București. Materiale de Istorie și Muzeografie*, vol. XXI, 2007, p. 380–382.

³⁰ Un episod legat de el este prezentat în articolul lui Mihai Sorin Rădulescu, *Furtul moaștelor Sf. Dumitru Basarabov*, în „*Historia*”, anul VIII, nr. 84, București, decembrie 2008 (titlul a fost dat de redacția revistei).

³¹ Astăzi strada Ionel Perlea, între Bulevardul Schitu Măgureanu și Calea Plevnei.

³² Interviul cu Andrei Brezianu amintit mai sus, în nota 11, p. 382.

³³ Numele apare și sub forma „Semeșescu” și „Sameșescu”. Ca și în cazul numelui „Lămotescu”, care este scris deseori sub forma „Lamotescu”, este vorba probabil și aici de o influență a limbii franceze care nu cunoaște vocala „ă”, în epocă considerată cam vulgară.

soției sale Athina Grădișteanu. Istrate Sămeșescu a ocupat într-un scurt interval de timp cele mai înalte funcții în oștirea română modernă: în primăvara anului 1860 a fost șeful Statului Major General – al doilea în această funcție, de la înființarea lui –, iar în 1861, vreme de câteva luni, a ocupat fotoliul Ministrului de Război.

Fig. 6. Școala C. Bosianu, București, Calea Dudești colț cu Șoseaua Mihai Bravu, ianuarie 2004, foto: Mihai Sorin Rădulescu.

De la regretatul scriitor Andrei Brezianu am un dosar cu arbori și fișe legate de familia Cătuneanu în care există și un arbore genealogic al familiei Sămeșescu, scris de mână cu creionul de către genealogistul Alexandru V. Perietzianu-Buzău (1911–1995). Sunt consemnate alte date interesante, pe care le știa de la Ion I. Cătuneanu, ornitologul, scoborător al familiei Sămeșescu. Tatăl lui Istrate Sămeșescu a fost sameșul Enache Grigorescu, căsătorit cu Casandra Manolescu. Din căsătoria lor s-au născut următorii copii care au purtat numele de Sămeșescu: Marghioala – căsătorită cu Andrei Dănescu (cu urmași) –, Ana – devenită soția pitarului Toma Brătășanu – și Sița – căsătorită Alexandrescu³⁴. O soră a lui Enache Grigorescu a fost căsătorită cu Nae Candiano, având urmași. De asemenea, o altă soră Grigorescu, Anica, a fost căsătorită Stătescu. Unul dintre fiii lor a fost cunoscutul om politic liberal Eugen Stătescu, ministru de Justiție, de Interne și al Afacerilor Străine.

Smaranda Sămeșescu, amintită mai sus, era soră cu medicul Ion Sămeșescu (1865 – 1944), adoptat Cătuneanu, cu Elisa, căsătorită cu Gheorghe Iurașcu, cu Caterina, căsătorită cu Daniel Patrulius și cu Constanța, devenită soția lui Grigore Lehliu³⁵. Ion Sămeșescu – Cătuneanu s-a căsătorit cu Maria Vulturescu (1870 – 1957), dintr-un neam de boieri din județul Olt înrudit poate cu Rudenii³⁶, având un fiu, Ion, ornitolog cu lucrări în domeniu, proprietarul unei vii mari la Tohani, între Ploiești și Buzău. Ion I. Cătuneanu a fost căsătorit cu Adina Brătianu, nepoată de fiu a pașoptistului Dumitru Brătianu, succesorul fratelui său Ion C. Brătianu la conducerea Partidului Național-Liberal. Nu au avut copii. Cândva i-am vizitat în apartamentul lor din strada Mendeleev, un apartament foarte pitoresc, plin cu păsări împăiate.

³⁴ În descendența lor se află Alexandru Mircea Eliad, stabilit în Germania, a cărui familie a stăpânit casa Eliad de pe strada Mircea Vodă, monument istoric cunoscut.

³⁵ Despre familia Lehliu, vezi Octav-George Lecca, *Familii boerești române. Istoric și genealogie*, București, 1899, p. 319.

³⁶ Mihai Sorin Rădulescu, *În căutarea unor istorii uitate. Familii românești și peripluri apusene*, București, 2011, cap. *Vultureștii*, p. 101–107.

Fig. 7. Moara Assan, București, mai 2005, foto: Mihai Sorin Rădulescu.

O altă soră, Elisa, a avut din căsătoria sa cu Gheorghe Iurașcu³⁷, o fiică, Ecaterina (zisă Tușcheta), căsătorită cu Mihai (zis Pic) Pherekyde, fiul lui Scarlat Pherekyde, prim-președinte al Curții de Casație. Caterina Sămeșescu și Daniel Patrulius, a căror casă mai există și astăzi – informația mi-a dat-o chiar regretatul Barbu Brezianu – pe strada Dionisie Lupu, colț cu strada Arthur Verona, au avut trei băieți și o fată: Radu, Dan, Florica – căsătorită prima oară Georoceanu și a doua oară cu Bazil G. Assan, viitorul socru postum al lui Barbu Brezianu – și Mircea. În descendența Patrulius întâlnim doi intelectuali distinși, i-am numit pe arhitectul Radu Patrulius și geologul Dan Patrulius, frați, fii ai mai sus-amintitului Radu Patrulius și ai soției sale născute Ghermani.

O soră a lui Istrate Sămeșescu, Ana, a fost căsătorită cu pitarul Toma Brătășanu, din cunoscuta familie boierească din fostul județ Romanați³⁸, având doi fii: Ion, senator, căsătorit cu Zoe Teohari – sora lui Ahil Teohari, tatăl doctorului Anibal Teohari – având trei fii: Toma, ofițer, Constantin și Ion; celălalt fiu al lui Toma Brătășanu și al Anei Sămeșescu a fost Barbu Brătășanu care la rândul său a avut un fiu pe nume Traian³⁹. Este vorba de o altă ramură a Brătășenilor față de cea a omului politic Pavlică Brătășanu și de cea din care scobora, pe linie feminină, poetul Adrian Maniu.

Cu Athina, soția lui Istrate Sămeșescu, urcăm mai sus în ascendența feminină a lui Barbu Brezianu. Interesant de observat că în familia sa au existat trei purtătoare ale acestui prenume evocator: Athina Sămeșescu născută Grădișteanu, nepoata ei de fiică Athina Ciorăneanu născută Ulescu și Atena Assan născută Ionescu, soția (divorțată ulterior) a lui Bazil G. Assan. Athina Sămeșescu era fiica lui Nițu Grădișteanu și a soției sale Caterina Manolescu, fiica medelnicerului Manole ot Bolintin. Din această familie Manolescu provenea Gabriel Manolescu, soțul unei surori a filologului Alexandru Rosetti⁴⁰.

Mama lui Nițu, Măriuța Bozianu, a fost căsătorită mai întâi Grădișteanu și a doua oară Crăciunescu. Această familie Crăciunescu din fostul județ Saac (Săcuieni) este consemnată în Catagrafia de la 1829 cu câțiva membri ai săi: „*Enuță Crăciunescu*, n. Crăciunești, 37 ani, medelnicer, al lui Ene biv căpitan, șade la Fântânele, are 6 sforicele de moșie, 20 pogoane vie, 20 vite cu coarne și cai, 200 oi, 80 stupi, 1000 pruni,

³⁷ Asupra genealogiei acestuia, vezi Augustin Z. N. Pop, *op.cit.*, p. 43–47.

³⁸ Despre această familie, vezi Mihai Sorin Rădulescu, *op. cit.*, cap. „O familie boierească din județul Romanați, în vâltoarea secolelor – Brătășenii”, p. 47–54.

³⁹ Octav George Lecca, *Genealogia a 100 de case din Țara Românească și Moldova*, București, 1911, planșa nr. 87.

⁴⁰ Mihai Sorin Rădulescu, *În căutarea unor istorii uitate. Familii românești și peripluri apusene*, p. 106.

2 țigani”⁴¹. Potrivit enciclopediei virtuale Wikipedia, comuna Fântânele⁴² cuprindea la sfârșitul secolului al XIX-lea două cătune: Mazili, cu o biserică ctitorită de Enuță Crăciunescu și de soția sa Ecaterina, în 1802; Ungureni, cu o biserică ctitorită de frații Bozieni în 1786. Pe de altă parte, potrivit unui alt *site*, biserica „Adormirea Maicii Domnului” din Fântânele – Ungureni, monument istoric de arhitectură, ar fi fost clădită în 1749–1750 de către clucerul Enuță Crăciunescu, de soția sa Casandra și de ginerele lor Nicolae Pâcleanu⁴³.

Fig. 8. Frații Bazil și George G. Assan, foto la BAR, Cabinetul de Stampe, cota II 20793.

Fratele lui Enuță Crăciunescu era „*Grigorie Crăciunescu*, n.satu Tohani, 52 ani, căpitan de Dorobanți, al lui Ene căpitan, șade în Tohani, are 8 pogoane vie, o parte de moșie în 4 sfõricele, ce se numește Urloeneasca, Crăciunești, Tohani, de-a valma și cu alți părtași, 300 pruni, 3 cai, șazeci oi, 6 vaci, 15 stupi”⁴⁴. În „Adăogiri din catagrafia de la 1 nov. 1831” figurează în paragraful „Boernași”, „Ioniță Crăciunescu, treti logofăt, șade în Tohani, venit 2 000 lei”⁴⁵. De pe Internet aflăm, de asemenea, că școala din Mizil a fost construită în 1857 de către boierul Ion Crăciunescu⁴⁶.

Cele trei surori ale lui Nițu au fost Adriana, căsătorită Bagdat – din care descinde o ramură a familiei Bagdat din secolele XIX–XX, cea a lui Gheorghe N.Bagdat, prim-președinte la Curtea de Casație⁴⁷; Elena, căsătorită Speteanu și Manda, căsătorită Periețeanu⁴⁸. Măriuța Bozianu era fiica serdarului Andrei Bozianu⁴⁹.

⁴¹ *Catagrafie oficială de toți boerii Țării Românești la 1829*, publicată de Ioan C. Filitti, p. 38. *Ibidem*, nota 3: „Idem [în Catagrafia de la 1 nov. 1831 (Analele parlamen. II. 142–5)], venit 8 000 lei”.

⁴² Ion R. Dedu, *op. cit.*, p. 83–84.

⁴³ Despre familia Pâcleanu, vezi Mihai Sorin Rădulescu, *Diplomați de altădată*, în „Ziarul de Duminică”, 27 aprilie 2007.

⁴⁴ *Catagrafie oficială de toți boerii Țării Românești la 1829*, publicată de Ioan C. Filitti, p. 40–41. De asemenea, *ibidem*, p. 41, nota 1: „În catagrafia de la 1831, venit 2 500 lei”.

⁴⁵ *Ibidem*, p. 41.

⁴⁶ Site-ul: primaria-mizil.ro.

⁴⁷ Mihai Sorin Rădulescu, *Cu gândul la lumea de altădată*, București, 2005, cap. „De vorbă cu doamna Ecaterina Costinescu (1912–2001)”, p. 271–287.

⁴⁸ Deși lucrările lui Alexandru V.Perietzianu-Buzău – depuse la secția Manuscrise a Bibliotecii Academiei Române și la Arhivele Naționale din București – despre diferitele familii boierești Periețeanu din Țara Românească – originare din județele Ialomița și Olt – sunt foarte documentate, totuși această căsătorie nu figurează în ele.

⁴⁹ De la acest personaj provine prenumele scriitorului Andrei Brezianu, fiul cel mare al istoricului de artă Barbu Brezianu, scoborător pe linie feminină al boierului Andrei Bozianu.

La biserica Sf. Vineri de la Curtea Domnească din Târgoviște, exista la începutul secolului al XX-lea, mormântul Voichiței Bozianu, căsătorită cu un Mihalcea..., încetată din viață la 24 iulie 1692⁵⁰. Bozienii⁵¹ își trăgeau numele de la satul cu același nume de la răsărit de Ploiești. Au fost oare mai multe familii boierești cu acest nume în evul mediu, în Țara Românească? Răspunsul este nesigur. În orice caz, vechimea familiilor Ulescu și Sămeșescu provine de la descendența lor din boierii Bozieni și de aceea mă voi opri asupra spiței acestora.

Fig. 9. Casa George G. Assan, Piața Lahovary, București, decembrie 2012, foto: Mihai Sorin Rădulescu.

Cel mai cunoscut purtător al acestui nume a fost Constantin Bozianu (sau Bosianu)⁵², jurist cu studii la Paris, unul dintre întemeietorii Facultății de Drept din București. Nu voi relua în acest cadru datele prezentate într-un articol consacrat de mine familiei Bozianu, dar sunt unele elemente pe care le-am găsit ulterior apariției sale și care ar merita să vadă lumina tiparului. Am în față o foaie scrisă cu pastă neagră, datată 24 august 1986, iscălită de Gheorghe Bagdat⁵³, cu mențiunea „copiat după G. Cereșanu (cu adăogiri)”. Spița începe cu Dediul Bozianu, căsătorit cu Despa, părinții șetrarului Andrei Bozianu, căsătorit de două ori și având o puzderie de fete: din prima căsătorie, cu Profira, a avut o fată, Stanca, devenită soția lui Nicolae Bagdat, o altă fată căsătorită Cătuneanu, o altă fată devenită soția unui Urlățeanu⁵⁴, o altă fiică, căsătorită mai întâi Crăciunescu și a doua oară Grădișteanu și alte opt fete, despre care autorul spiței nu știa nimic. Cu cea de-a doua soție, Stanca Galeș, a avut o fată, Frosina, căsătorită cu Ioniță Cereșanu. Stanca și Nicolae Bagdat au avut un fiu, Dumitru, căsătorit cu Adriana Grădișteanu, din familia amintită mai sus, al cărei nume

⁵⁰ *Inscripții din bisericile României*, adunate, adnotate și publicate de N. Iorga, fascicula I, București, 1905, p. 111.

⁵¹ Deseori numele apare și sub forma „Bosianu”. Despre satul Bozieni, de la care provenea numele acestei familii, vezi Ion R. Dedu, *op. cit.*, p. 38.

⁵² Mihai Sorin Rădulescu, *Bozianu – un nume uitat în istoria și cultura românească*, în vol. *Arta istoriei, istoria artei. Academicianul Răzvan Theodorescu la 65 de ani*, București, Editura Enciclopedică, 2004, p. 315–316.

⁵³ Despre familia Bagdat, vezi articolul cu acest titlu, de Mihai Sorin Rădulescu, în *Ziarul de Duminică*, nr. 25 (256), din 24 iunie 2005.

⁵⁴ Despre această familie, vezi idem, *Urlățenii*, în *Ziarul de Duminică*, 28 iulie 2010.

provenea de la satul Grădiștea, de lângă Mizil⁵⁵. Aceștia erau bunicii paterni ai magistratului Gheorghe N. Bagdat (1849–1924), prim-președinte al Curții de Casație înainte Primului Război Mondial. Ioniță și Frosina Cereșanu au avut un fiu, Costache, căsătorit cu Smaranda Orăscu (Lămotescu), din care scoboară Cereșenii din secolele XIX–XX. Fiul lor, Iancu Cereșanu, a fost căsătorit cu Eliza Bagdat, sora mai sus-numitului Gheorghe N. Bagdat. Autorul spiței era nepotul de fiu al acestora, Gheorghe Cereșanu (1897–1982).

În urmă cu mai mulți ani – eram student la Facultatea de Istorie din București – am zărit la parterul blocului *vis-à-vis* de Spitalul Colțea, în care se afla cinematograful Luceafărul – un anunț legat de serviciile de steno-dactilografie oferite de profesorul Gheorghe Bosianu. I-am sunat într-o zi la sonerie; fiind un om prietenos și amabil, mi-a pus la dispoziție două manuscrise – intitulate: *Desvoltările Biografii mele*, de Elie Bosianu, și *Origina familiei*, de Constantin E. Bosianu – după care am schițat un arbore genealogic. Radu Bosianu care își făcea diata în 1797, a avut o fiică, Maria (1783–1805), căsătorită în 1800 cu logofătul Șerban Bosianu († 1819), având moșie la Sângeru, în fostul județ Saac. Ei au avut un fiu, Nicolae Bosianu (1804 – 3 octombrie 1853, la București, înmormântat la cimitirul Bellu), căsătorit în 1827 cu Anastasia Lovișteanu (1805 Franța – 17 martie 1895 București, înmormântată și ea la Bellu), fiica lui Oprea Lovișteanu și a unei franțuzoaice pe nume Marie, originară din localitatea Saint Thomas din Normandia. Nicolae Bosianu și soția sa au avut următorii copii: Gheorghe (1829 Câmpulung – 15 august 1890 Brașov, înmormântat în cimitirul Groaver din acest oraș⁵⁶, căsătorit în 1851 la Brașov, cu Elena Const. Popp († 1878) din Făgăraș; Iancu (1831–1833, înmormântat la biserica Măgureanu din București); Elie (4 februarie 1833 – 28 martie 1916 București, îngropat la cimitirul Bellu); Dimitrie (1835 București – martie 1872), controlor fiscal; Maritza (1839 București – 1843, înmormântată la biserica Sf. Ecaterina din București). Elie Bosianu a parcurs o carieră destul de reprezentativă: conțipist în 1851⁵⁷, pitar în 1855⁵⁸, stenograf al Camerei, contabil, a ajuns secretar general al Ministerului de Finanțe. La 21 ianuarie 1865 s-a căsătorit cu Vitză Bălănescu (noiembrie 1837 – 8 octombrie 1909 București), fiica lui Nicolae și a Paraschivei Bălănescu din Făgăraș. A avut un singur fiu, Constantin (n. 6 februarie 1869), profesor la Academia de Agricultură și consilier la Curtea de Conturi. Din căsătoria sa cu Elisa Constantinescu, fiica receptorului Petre Constantinescu și a Irinei născută Dinescu – vară cu Nicolae Paulescu – s-au născut patru copii: Linica († 18 august 1899 București), Jenica († 30 iunie 1907), amândouă înmormântate la cimitirul Bellu, Constantin (24 septembrie 1903 – 20 decembrie 1977), consilier la Curtea de Conturi, necăsătorit și Gheorghe, profesor, și el necăsătorit. Gheorghe Bosianu îmi spunea că Elie Bosianu era nepotul lui Constantin Bosianu, cel care fusese la un moment dat președinte al Consiliului de Miniștri în vremea lui Cuza.

Au fost câțiva boieri cu numele de Andrei Bozianu (sau Bosianu) în secolele XVIII–XIX: trei vistiernicul (apoi stolnicul) Andrei Bozianu a ctitorit biserica „Sf. Andrei”, în sânul curții sale boierești de la Sângeru, județul Prahova⁵⁹. În conacul său a fost deschis în anul 2001 un muzeu sătesc. El este ascendentul pe linie feminină al istoricului de artă Barbu Brezianu.

Un alt Andrei Bozianu a primit în 30 august 1837 cinul de serdar⁶⁰; fusese al doilea logofăt. La 1 ianuarie 1841, a primit rangul de paharnic⁶¹. Ioan Bozianu a fost făcut pitar în 4 septembrie 1842⁶², serdar în 8 aprilie 1851⁶³, paharnic în 26 februarie 1856⁶⁴. Nu în ultimul rând e de luat în considerare cariera lui Constantin Bozianu, membrul cel mai marcant al familiei: la 30 august 1837 devine conțepist⁶⁵, la 30 august 1839 pitar⁶⁶, la 6 decembrie 1844 serdar⁶⁷, la 29 iunie 1852 paharnic⁶⁸.

⁵⁵ Este vorba de o altă familie boierească decât cea a Grădiștenilor legați de satul Grădiștea din fostul județ Vlașca, la sud de București. Despre aceștia din urmă, vezi Neagu Djuvara, *Ce au fost boierii mari în Țara Românească? Saga Grădiștenilor (secolele XVI–XX)*, ediția a II-a, revăzută și adăugită, București, 2011.

⁵⁶ Gheorghe Bosianu a primit rangul de pitar în 10 decembrie 1851. Vezi Paul Cernovodeanu și Irina Gavrilă, *op. cit.*, p. 63.

⁵⁷ A primit acest mic rang la 10 decembrie 1851. Vezi *ibidem*, *loc. cit.*

⁵⁸ Elie – cu prenumele trecut în Arhondologie sub forma „Ilie” – Bosianu a fost făcut pitar în 24 aprilie 1855. Vezi *ibidem*.

⁵⁹ Despre satul Sângeru, vezi Ion R. Dedu, *op. cit.*, p. 175.

⁶⁰ Paul Cernovodeanu și Irina Gavrilă, *op. cit.*, p. 63.

⁶¹ *Ibidem*.

⁶² *Ibidem*, p. 64.

⁶³ *Ibidem*.

⁶⁴ *Ibidem*, p. 63.

⁶⁵ *Ibidem*.

⁶⁶ *Ibidem*.

⁶⁷ *Ibidem*.

⁶⁸ *Ibidem*.

Fig. 10. Casa Oroveanu, decembrie 2012, București, Piața Spaniei, unde a locuit Barbu Brezianu între 1987–2008, foto: Mihai Sorin Rădulescu.

În 6 iunie 1845, Manolache Bozianu din Ploiești se judeca cu Nicolae Speteanu din Vadu Săpat pentru plata a două buți cu vin⁶⁹. Se vede că Manolache Bozianu avea multă încredere în justiția locală, de vreme ce la aceeași dată se judeca cu Nicolae Merișescu din Fântânele, pentru prețul a o sută de vedre de vin⁷⁰, iar câteva zile mai târziu, în 18 iunie, același Manolache Bozianu se judeca cu Toader Ungureanu din Fântânele, pentru tăierea a câțiva copaci⁷¹. La aceeași dată, 18 iunie, Manolache Bozianu se judeca cu Ioniță Cordelea pentru încălcarea moșiei sale Bozianu⁷². De Nicolae Merișescu îl lega o relație de rudenie, căci dintr-un alt

⁶⁹ SJAN Prahova, fondul *Tribunalul jud. Prahova secția I*, dos. nr. 49 (357)/1845.

⁷⁰ *Ibidem*, dos. nr. 50 (358)/1845.

⁷¹ *Ibidem*, dos. nr. 90 (376)/1845.

⁷² *Ibidem*, dos. nr. 91 (377)/1845.

document de tribunal aflăm că sora lui Dumitrache Bozianu era „Catinca Merișasca din Fântânele”⁷³. Ce legătură de rudenie era între Manolache Bozianu, Dumitrache Bozianu și ceilalți Bozieni nu știu deocamdată. În orice caz, Dumitrache Bozianu locuia la Fântânele⁷⁴, localitate pe care am întâlnit-o și în spița directă a Brezenilor. În 8 august 1845, postelnicul Dinu Căpățână se judeca pentru un pogon de loc din siliștea satului Fântânele cu „Catrina răposatului Dumitrache Bozian”⁷⁵. În decembrie 1845, se judecau doi reprezentanți ai celor două familii a căror înrudire o căutăm: pitarul Ioan Brezeanu se judeca pentru o datorie de 400 lei cu Manole Bozianu din Ploiești⁷⁶.

Numele „Assan” – cel al primei soții a lui Barbu Brezianu, Adina născută Assan – apare în multe documente medievale românești. Putea să fie un derivat al grecescului „Assanis” sau al turcescului „Hasan”, căruia să-i cadă litera inițială. Putea, de asemenea, să fie și un prenume românesc, după cum apare, de pildă, într-o inscripție funerară de la Mitropolia din Târgoviște a unei posibile ramuri a Văcăreștilor, din 17 martie 1760: „Aicea odihnescu oasele dumnealui de bun neam jupan Ivan Văcărescul i jupanița lui Maria i snă ego Ivan, Ștefan, *Asan* [subl.me], Mariia și Neagoe, Zamfira, Ianache, Neacșa, Datco, Mihalcea, Costantin..., Sava, Barbu, Eba..., Ancuța, Zoia, Badea”⁷⁷. Asan apare aici ca prenume, după cum era și în cazul întemeietorului familiei boierești Asan – Micșunești. Ioan C. Filitti făcea o interesantă incursiune în istoria acestui nume: „La 1455 mai mulți Asani fug de la Constantinopol în Italia. La 1504 familia se întâlnește în Creta. Pe vremea lui Crusius, era stinsă în linie bărbătească, așa că Asanii amintiți de De La Croix nu puteau fi decât descendenți prin femei. Numele s-a întrebuițat și ca prenume. Astfel, un Asanis, mare retor, se dovedește la Salonic în 1651. Se face și confuzie între Asan și Hasan. Un Hasan, turc laz, negustor, e făcut vistier de Mihai Vodă Racoviță la 1716. Dintr-un Asan sau Hasan (prenume) vel sluger în divanul Munteniei la 1717 s-a tras familia boierească Asan – Micșunești din Țara Românească”⁷⁸. Din această familie provenea cântăreața de operă Maria Assan, uitată astăzi, dar care a făcut o frumoasă carieră internațională⁷⁹. Casa în care a locuit mai există și în zilele noastre, la intersecția Căii Victoriei cu strada General Gheorghe Manu.

Pitarul Costache Asan era în 1852 proprietar la Boldești-Scăeni⁸⁰, în județul Prahova, așadar nu departe de moșiile Brezenilor și Sămeșeștilor.

Tot potrivit istoricului și genealogistului Ioan C. Filitti, familia Polizu-Micșunești din Țara Românească scobora din paharnicul Dimitrie Polizu († 1821), căsătorit a doua oară cu o urmașă a stolnicului Iordache Asan zis Micșunești după moșia soției sale Smaragda Asan născută Grecianu⁸¹. Evident, între purtătorii numelui „Asan” din țările române și dinastia vlaho-bulgară din Evul Mediu nu poate fi constatată nicio legătură.

Asăneștii⁸², din care provenea întâia soție a lui Barbu Brezianu, erau originari din Moldova, din județul Bacău. Adina Assan (1901–1957), prima soție a istoricului de artă, era fiica lui Bazil G. Assan (1860–1918) și a întâii sale soții, Atena Ionescu, actriță originară din Craiova. Datorită infidelităților acesteia, Bazil G. Assan a divorțat și s-a recăsătorit cu Florica Patrușiu, descendentă din familia Sămeșescu, amintită mai sus. Din a doua căsătorie nu s-au născut urmași, dar din prima au fost cinci: Pacifica – Nicoleta, botezată astfel pentru că a fost concepută în timpul traversării Oceanului Pacific, Adina, Basil, Consuela și Petre. Pacifica a devenit soția lui Iorgu Ghica, fost demnitar al Palatului, nepot de fiu al scriitorului și omului politic Ion Ghica. Nu au avut copii. Adina și-a unit destinul la 11 februarie 1934 cu Barbu Brezianu, având trei copii: Andrei (1934–2015), prozator, traducător și eseist, căsătorit cu Alexandra Târziu, prozatoare, Dominic, poet, necăsătorit și Ana, căsătorită cu arhitectul Leon Șrulovici (1921–2014)⁸³. Basil B. Assan (1902–1958) a fost ultimul director al Fabricilor Assan. Consuela (1905–1981) a fost soția inginerului Henri Aslan de la Telefoane. Cel mai mic copil, Petre (1907–1930), a murit într-un tragic accident de automobil, între Roman și Bacău⁸⁴.

⁷³ *Ibidem*, dos. nr. 644 (554)/1845.

⁷⁴ *Ibidem*, dos. nr. 126 (515)/1845: La 4 iulie 1845, Voica, văduvă, din Ploiești se judeca pentru o datorie de 800 lei cu moștenitorii lui Dumitrache Bozianu din Fântânele. Așadar, decesul acestuia a avut loc înaintea acestei date.

⁷⁵ *Ibidem*, dos. nr. 298/1845.

⁷⁶ *Ibidem*, dos. nr. 589/1845, document din 3 decembrie 1845.

⁷⁷ *Inscripții din bisericile României*, adunate, adnotate și publicate de N. Iorga, p. 122.

⁷⁸ Ioan C. Filitti, *Arhiva Gheorghe Grigore Cantacuzino*, București, Institutul de Arte Grafice Carol Göbl, 1919, p. 250.

⁷⁹ *Figuri contemporane din România. Dicționar biografic*, sub direcțiunea lui Th. Cornel, vol. I, București, 1909, p. 114–115.

⁸⁰ Ion R. Dedu, *op. cit.*, p. 265.

⁸¹ *Ibidem*, p. 286.

⁸² *Figuri contemporane din România. Dicționar biografic*, sub direcțiunea lui Th. Cornel, vol. I, p. 111–113.

⁸³ Paul Constantin, *Dicționar universal al arhitecților*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1986, p. 304.

⁸⁴ Despre familia Assan, vezi interviul mai sus menționat al lui Andrei Brezianu, p. 368–378.

Basil G. Assan (1860–1918)⁸⁵ era unul dintre cei doi fii ai întemeietorului Morii lui Assan, George Assan (1821–1866) și ai soției sale Alexandrina născută Ștefănescu (1837–1913), amândoi originari de la nord de Milcov. Celălalt fiu, George (1862–1909), a avut un singur fiu, botezat tot George, care avea să facă carieră în diplomatie. A fost căsătorit cu Magda Diamandy, una dintre fiicele diplomatului Constantin Diamandy⁸⁶.

Basil G. Assan, care a întreprins o călătorie în jurul lumii explorând noi posibile piețe pentru comerțul românesc, a continuat să fie în fruntea întreprinderii industriale a tatălui, în vreme ce fratele său George a fost implicat mai mult în activitatea Camerei de Comerț pe care a prezidat-o, motiv pentru care o stradă din vecinătatea ei a fost botezată cu numele său, „G. G. Assan”. Celor doi frați Assan, I. L. Caragiale le-a dedicat un pamflet în care ironiza o piesă mediocră a unui autor obscur consacrată fraților Assan din evul mediu, fondatorii Imperiului vlaho-bulgar. Un fel de imperiu au întemeiat însă și frații Assan din veacul al XIX-lea, care pe lângă marea fabrică de morărit, dețineau și o fabrică de uleiuri vegetale și lacuri⁸⁷ – aflată pe Șoseaua Ștefan cel Mare nr. 131 – și își construiseră două case impunătoare în centrul orașului. George G. Assan a fost și unul dintre fondatorii – în 1908 – ai Fabricii de mașini Vulcan din București⁸⁸. Casa lui Basil G. Assan – clădită în stil Art Déco – care se afla în spatele actualului Teatru Național, nu mai subzistă vitregiilor vremurilor. Cealaltă, aflată în Piața Lahovary, în elegantul stil eclectic francez, este una dintre casele din vechiul București cele mai bine păstrate. De mulți ani este Casa Oamenilor de Știință, depinzând de Academia Română.

Unele date despre familia Assan se datorează în bună măsură solitudinii regretatului Andrei Brezianu care răspundea curiozității mele într-o scrisoare trimisă din Washington, la 30 iunie 1991: „Ceea ce pot să vă spun din amintire și de la distanță este că George (sau Gheorghe) Assan descindea de undeva din Moldova, unde avusese pământuri, pe care vânzându-le s-a aventurat în marea inițiativă a vieții lui, achiziționarea, la Viena, a mașinii cu aburi («Vaporul lui Assan») cu care a revoluționat industria morăritului în Principate. Moara a început să macine la 1853. George Assan a fost căsătorit cu Alexandrina Ștefănescu († cca 1913), din căsătoria lor rezultând trei vlăstare: Eliza, George și Basile. Eliza a fost căsătorită cu ofițerul D. Negel, căsătorie din care au rezultat trei sau patru copii: Elena, Toto, Puiu și *Dimitrie Negel*. Acesta din urmă, Mareșal al Palatului în ultimul interval de domnie a regelui Mihai I, pe care l-a însoțit, de altfel, în exil. Scurt timp, D. Negel a funcționat și ca ministru, după 23 august 44”.

⁸⁵ Despre acest personaj, vezi Valentin Borda, *Călători și exploratori români*, București, 1985, p. 33–36.

⁸⁶ Mihai Sorin Rădulescu, *Memorie și strămoși*, București, 2002, p. 212.

⁸⁷ *Documente privind dezvoltarea industriei în orașul București*, vol. I, 1856–1933, București, Direcția Generală a Arhivelor Statului, 1991, p. 75, 84.

⁸⁸ *Ibidem*, p. 100–102.